

In dit document wordt op een rijtje gezet wat er geregeld moet zijn bij alleenwerk en bij duowerk.

Aandachtspunten bij alleenwerk en duowerk¹

1. Wat is alleenwerk?

Het belangrijkste kenmerk van alleenwerk is dat de werkzaamheden worden uitgevoerd zonder dat collega's, klanten of andere mensen in de directe nabijheid zijn. Het gaat dus om situaties waarbij geen direct contact met anderen mogelijk is. Er is dan niemand die de alleenwerker kan helpen als er een ongeval plaatsvindt of als er brand ontstaat. Een alleenwerker kan zich onveilig voelen, omdat een werkplek heel anders kan worden ervaren als er geen andere mensen in de buurt zijn. Het slaan van een deur wordt, als er meer mensen zijn, ervaren als gevolg van tocht, terwijl iemand als hij 's avonds alleen werkt, kan denken dat er iemand is binnengekomen.

Een alleenwerker loopt, in het algemeen, hetzelfde ongevalrisico als een werknemer die dezelfde werkzaamheden in het bijzijn van andere mensen uitvoert. Er is echter voor de alleenwerker een extra risico, omdat hij door een brand of ongeval in een noodsituatie kan komen. In noodsituaties moet de alleenwerker kunnen alarmeren om hulp te krijgen. Hij moet ook weten wat te doen als het ontruimingsalarm gaat als hij alleen is.

2. Wanneer is alleen werken niet mogelijk?

Bij zeer gevaarlijke werkzaamheden is alleen werken niet toegestaan. Dit verbod geldt bij werken in besloten ruimten, bij werken onder overdruk (duikwerkzaamheden) en bij werken met hoogspanning. In de procedures voor dit soort werkzaamheden moet zijn vastgelegd dat er een tweede persoon aanwezig moet zijn. De belangrijkste functie van deze tweede persoon is het organiseren van hulp als er tijdens de werkzaamheden iets fout gaat.

Persoonlijke gezondheidszaken kunnen ook een rol spelen bij de beoordeling of alleenwerk verantwoord kan worden uitgevoerd. De bedrijfsarts kan adviseren af te zien van alleenwerk bij afwijkingen zoals suikerziekte, epilepsie, evenwichtsstoornissen, verminderd gezichtsvermogen of gehoorbeperkingen.

3. Wat moet de werkgever regelen bij alleenwerk?

De werkgever is ook verantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid van personeel dat alleen werkt. Als er werknemers zijn die alleen werken moet de werkgever vooraf de volgende zaken regelen:

1. Bekijken of alleenwerk kan worden vermeden.
2. Inventariseren welke risico's er zijn bij het uitvoeren van de werkzaamheden.
3. Inventariseren welke werkplekken extra risico's opleveren voor alleenwerk.
4. Een procedure voor alleenwerk afspreken.
5. De alleenwerker op de hoogte stellen van de risico's en getroffen maatregelen.

¹ Het NIBHV besteedt de grootst mogelijke zorg aan de inhoud van de tekst, maar aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele inhoudelijke fouten.

1. *Bekijken of alleenwerk kan worden vermeden.*

Als het vermijden van alleenwerk niet mogelijk is, dan dient de werkgever doeltreffende maatregelen te nemen om een zo veilig mogelijke werksituatie te scheppen. Om dat te kunnen, moet hij eerste de risico's van de werkzaamheden en de werkplek in kaart brengen.

2. *Inventariseren welke risico's er zijn bij het uitvoeren van de werkzaamheden.*

Denk hierbij aan:

- werkzaamheden aan open elektrische spanning;
- laswerkzaamheden op plaatsen met brand- en explosiegevaar;
- werkzaamheden bij aandrijvingen, bewegende en draaiende onderdelen;
- gebruik van gevaarlijke gereedschappen zoals motorkettingzagen, bosmaaiers, versnipperaars;
- omgaan met zwaar en moeilijk te hanteren hulpmiddelen en gereedschap zoals takels, ladders, (rol)steigers;
- graafwerkzaamheden waarbij risico op instorting/bedelving bestaat;
- agressie.

3. *Inventariseren welke werkplekken extra risico's opleveren voor alleenwerk.*

Denk hierbij aan:

- situatie met kans op uitglijden, stoten of vallen zoals bordessen, trappen, (loop)paden met valgevaar;
- situaties met kans op vallende voorwerpen, zoals tijdens bouw, verbouw en opslag;
- plaatsen waar gevaarlijke gassen kunnen vrijkomen zoals riolen, (wel)putten, laboratoria, opslag- en afvoerplaatsen van chemicaliën;
- plaatsen waar men met agressieve mensen in aanraking kan komen.

4. *Een procedure voor alleenwerk afspreken.*

Om verantwoord alleen te kunnen werken moet er een procedure voor alleenwerk worden afgesproken. Over de procedure dient overeenstemming te worden bereikt met de Ondernemingsraad/Personeelsvertegenwoordiging.

Een voorbeeld van een mogelijke procedure met een aanvraag alleenwerk.

- Voordat er alleen mag worden gewerkt, dient er bij de leidinggevende een aanvraag voor alleenwerk te worden ingediend. Op de cd-rom is een voorbeeld van een aanvraag alleenwerk opgenomen.
- Op de aanvraag worden de geplande werkzaamheden, de werktijden en de locatie beschreven.
- Op de aanvraag staat wat de alleenwerker wel en niet mag en hoe hij kan alarmeren in geval van nood.
- De aanvraag dient te worden ondertekend door werknemer en leidinggevende. Als er beveiliging aanwezig is, dient de beveiliging een kopie van de aanvraag te ontvangen.
- Bij de start van de werkzaamheden meldt de alleenwerker aan de leidinggevende of beveiliging dat hij begint.
- Na afloop van de werkzaamheden meldt hij zich af bij de leidinggevende /of beveiliging.
- Afhankelijk van de situatie kunnen meer specifieke afspraken worden gemaakt (zie kader 'voorbeelden van maatregelen om verantwoord alleen te werken').

Voorbeelden van maatregelen om verantwoord alleen te kunnen werken

- Laat de alleenwerker zich iedere twee uur melden op telefoonnummer ...
- Zorg dat er een 'in case of emergency' nummer staat voorgeprogrammeerd in de mobiele telefoon van de alleenwerker.
- Zorg dat de alleenwerker, indien mogelijk, zichtbaar is voor andere aanwezige personen.
- Laat periodieke controleronden (bijvoorbeeld om de twee uur) door een toezichthouder uitvoeren.
- Zorg dat de alleenwerker na bepaalde tijd een drukknop moeten indrukken of vast moeten houden of met tussenpozen moeten indrukken (dodemansknop). Het technische systeem kan een automatische melding doorgeven naar een bemande post als dit niet volgens de procedure gebeurt.
- Zorg dat de alleenwerker in direct contact staan met een tweede persoon (of via een continue spraakverbinding).
- Zorg dat de alleenwerker een elektronische beveiliging draagt, die bijvoorbeeld in de horizontale stand alarmeert of dat hij een elektronische beveiliging draagt, die reageert als in een bepaalde periode geen beweging wordt gemaakt of een combinatie van bovengenoemde mogelijkheden.
- Zorg voor camerabewaking.

5. De alleenwerker op de hoogte stellen van de risico's en getroffen maatregelen.

De werkgever dient de werknemer voor te lichten over de risico's die samenhangen met de werkzaamheden en de werkplek en over de maatregelen die zijn genomen om veilig te kunnen werken. Daarnaast moet de werkgever de werknemer vertellen hoe hij moet alarmeren in geval van een incident.

De alleenwerker moet op zijn beurt werken volgens de procedure voor alleenwerk en de werkinstructies.